

دانشگاه کاشان

دانشکده علوم انسانی

گروه الهیات

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
در رشته الهیات - علوم قرآن و حدیث

عنوان

امنیت اجتماعی از دیدگاه نهج البلاغه

استاد راهنما

دکتر ماشاء... جشنی

به وسیله

علی فتح الهی

شهریورماه ۱۳۸۷

سرشناسه: فتح الهی، علی، ۱۳۵۹ -

عنوان و نام پدیدآور: امنیت اجتماعی از دیدگاه نهج البلاغه / تألیف: علی فتح الهی

مشخصات نشر تهران: قلم علم، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۱۶۷ص: وزیر، مصور

شابک: ۱۵۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۶۰۰-۲۷۳-۰۴۸-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: اسلام- امنیت

موضوع: اسلام- نهج البلاغه

رده بندی کنگره: DSR1۵۷۴/ و ۱۳۸۹۶

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۲

شماره کتابشناسی ملی: ۷۴۲۴۷۹۱

❖ عنوان کتاب:	امنیت اجتماعی از دیدگاه نهج البلاغه
❖ مولف:	علی فتح الهی
❖ ناشر:	قلم علم - پایگاه فرهنگ
❖ مدیر تولید:	مهندس امین آصفی
❖ چاپ:	اول - ۱۳۹۲
❖ تیراژ:	۱۰۰۰ نسخه
❖ خدمات چاپ:	امین
❖ شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۲۷۳-۰۴۸-۰
❖ قیمت:	۱۵۰۰۰۰ ریال
حق چاپ محفوظ است.	

چکیده

امنیت از نیازهای نخست و خواسته های به حق جامعه بشری به حساب می آید؛ در سایه امنیت است که استعدادها، خلاقیت ها و توانایی های انسان شکوفا می گردد. و در صورت فقدان آن تمام نعمتهای مادی و معنوی انسان به خطر می افتد.

نگارنده در این رساله به معانی لغوی، اصطلاحی، جایگاه امنیت در قرآن و روایات و عوامل تحقق امنیت روانی و همچنین امنیت در اصطلاح جامعه شناسی، علوم سیاسی و روانشناسی پرداخته است.

تحقق امنیت اجتماعی نیازمند فراهم شدن شرایط و مولفه هایی از قبیل عدالت، نظارت، قانون مداری، حق مداری و... می باشد که امام(ع) توجه ویژه ای به این موارد داشته و خود و کارگزاران و نزدیکان را ملزم به رعایت این موارد نموده است.

از بین مولفه های یاد شده عدالت گسترده ترین کاربرد را در عرصه حکومت علوی داشته و امام نسبت به اجرای آن حساسیت بیشتری نشان داده است.

همچنین در این رساله به پیوند بین امنیت اجتماعی با سایر جنبه های امنیت از قبیل امنیت سیاسی، امنیت فرهنگی، امنیت قضایی و امنیت اقتصادی پرداخته شده است.

سیره حکومتی امام علی(ع) در بعد امنیت سیاسی مبتنی بر آزادی اندیشه و بیان، آزادی انتخابات، آزادی انتقاد، آزادی گروهها و جریانات سیاسی و... بوده است.

در بعد فرهنگی به ستیز با سنت های ناپسند پرداخته و سنت های پسندیده را تایید نموده و بستر رشد فرهنگی و علمی را در جامعه فراهم نموده است.

همچنین امام در بعد قضایی با نهادینه کردن اصل تساوی در برابر قانون و رعایت انصاف و بیان شرایط قضاوت سیستم قضایی عادلانه ای را پایه گذاری نمودند.

در بعد امنیت اقتصادی با اصلاح قوانین و مقررات، نظارت بر بازار، جلوگیری از احتکار و... زمینه تاصین امنیت اقتصادی را فراهم آوردند.

کلید واژگان: امام علی(ع)، امنیت، عدالت، نهج البلاغه، حکومت، آزادی، سیاست، قضاوت.

مقدمه

استقرار نظم و امنیت در جامعه نخستین شرط زندگی سالم اجتماعی است. بنابراین نظم و امنیت از اساسی ترین و حساس ترین بخشها و حوزه های امنیتی است که ضرورت آن برای هر فرد و جامعه نای شناخته شده و غیر قابل انکار است.

جامعه ای که بدون امنیت باشد، از آسایش و آرامش برخوردار نخواهد بود و نشاط و تلاش از آن رخت برمی بندد. در باطنی اجتماعی اقتصاد فرو می باشد، حوزه فرهنگی گرفتار سکون می شود، چراغ عدالت خاموش و هرج و مرج بر جامعه حکمفرما می گردد. در این صورت حقوق مردم پایصال می شود و اقامه حدود الهی معطل می ماند ...

امیرالمؤمنین (ع) در حلیه ۲ نهج البلاغه یکی از ویژگی های جامعه جاهلی را فقدان امنیت اجتماعی شمرده و می فرماید: «جامعه جاهلیت، جامعه ای بود که اندیشمندان و آگاهان جامعه، بند بر دهانشان بود و نادانان محترم و در امان بودند».

اسلام دین کاملی است و لازمه دین کامل آن است که از هر آنچه نیاز زندگی بشر است غافل نباشد. یکی از نیازهای اساسی بشر و ریشه تمامی نعمتهای مادی و معنوی نعمت آرامش و امنیت است. بطوریکه چنانچه جوامع انسانی بخواهند از یک زندگی سالم و سعادتمند برخوردار باشند می بایست از این نعمت بزرگ الهی بهره مند گردند.

^۱ لذا قرآن کریم توجهی خاص به آن مبذول داشته و در آیات متعددی نسبت به تحقق آن تاکید نموده است. و دستورات اخلاقی و قوانین و احکام خود را بر پایه حفظ آرامش و امنیت فرد و جامعه ارائه نموده است که با انجام این فرامین الهی آبرو و حیثیت و امنیت افراد جامعه از هر نظر حفظ بماند.

بنابراین با اجرای دقیق فرامین اسلامی می توان به جامعه ای آرام و بانشاط امیدوار بود، جامعه ای که در آن مردم دغدغه امنیت نداشته باشند و در پرتو امنیت بتوانند با اجرای دقیق دستورات الهام بخش اسلام خود را برای رسیدن به هدف خلقت که همان یکتا پرستی است مهیا سازند و هیچ مانعی حرکت آنان را به سوی این هدف مقدس کند و یا متوقف نسازد.

طرح کلی تحقیق

موضوع تحقیق:

امنیت اجتماعی و حفظ حقوق شهروندی در ابعاد مختلف فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و نظامی و ایجاد و گسترش نظم و آرامش در زندگی اجتماعی از موضوعات بسیار مهم ادیان الهی به ویژه دین مبین اسلام است. این موضوع در جوامع مختلف انسانی و تمدن های جدید مورد توجه جدی قرار گرفته است. در واقع امنیت اجتماعی عامل اساسی انسانی زیستن و تحقق جامعه مطلوب می باشد.

در این تحقیق بدیده و مفهوم امنیت اجتماعی از دیدگاه امام علی(ع) در نهج البلاغه مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته و اصول و نگرشهای اصلی آن از منظر نهج البلاغه مورد کنکاش و تبیین قرار می گیرد.

زمینه، سلابقه و تايخچه موضوع تحقیق:

موضوع امنیت اجتماعی در علوم مختلف جامعه شناسی، روانشناسی و ادیان دارای مباحث گسترده ای بوده و تحقیقات مختلفی در این زمینه صورت گرفته است، لکن با مطالعه مقدماتی مشخص شد موضوع امنیت اجتماعی در نهج البلاغه موضوع جدید و تازه ای است که بطور مشخص و مستقل در مورد آن تحقیق صورت نگرفته است. لذا این تحقیق از یافته های تحقیقات پیشین استفاده نموده ولی در نوع خود بدیع و تازه می باشد.

اهداف تحقیق:

شناخت مفهوم، اهمیت و مولفه های امنیت اجتماعی و نقش عوامل مؤثر بر آن از دیدگاه امام علی(ع).

شناسایی دیدگاه امام علی(ع) در مورد ابعاد و مولفه های امنیت اجتماعی.

شناسایی نقش عوامل سیاسی در رابطه حکومت با مردم در امنیت اجتماعی از دیدگاه امام علی(ع).

شناسایی نقشی عدالت اقتصادی در امنیت اجتماعی از دیدگاه امام علی(ع)

شناسایی نقش عدالت اجتماعی در امنیت اجتماعی از دیدگاه امام علی(ع)

اهمیت و ارزش تحقیق با تاکید بر کارکرد نتایج آن:

موضوع امنیت اجتماعی از مولفه های کلیدی نظم اجتماعی و از اهداف مهم ادیان الهی بشمار می آید. از منظر امام علی(ع) بدون امنیت اجتماعی تحقق جامعه اسلامی با ویژگی های انسانی، الهی محقق نگردیده و در فضای ناامنی انسانها در معرض انواع آسیب های روانی و اجتماعی و انحرافات قرار می گیرند.

توجه به شناخت امنیت اجتماعی در نهج البلاغه و راهکارهای آن امام در تبیین مسئله امنیت و شیوه های گسترش و تقویت آن در تحقق هرچه بیشتر مبانی امنیت اجتماعی در جامعه، نیروی انتظامی، مطبوعات، سازمانهای اداری و اجتماعی، دستگاههای قضایی و امنیتی کشور کاربرد داشته و موثر می باشد.

فرضیات یا سؤالهای ویژه:

- ۱ - آیا از دیدگاه امام علی(ع) بین عدالت اقتصادی و عدالت اجتماعی با امنیت اجتماعی در جامعه رابطه وجود داشته است.
- ۲ - آیا از دیدگاه امام علی(ع) بین نوع ارتباط حکومت با مردم و امنیت اجتماعی در جامعه رابطه وجود دارد.
- ۳ - آیا از دیدگاه امام علی(ع) بین نگرش برابری حقوق انسانی با افزایش امنیت اجتماعی در جامعه رابطه وجود دارد.

فرضیات:

- ۱ - امنیت اجتماعی در نهج البلاغه از جایگاه و مرتبت ویژه ای برخوردار است.
- ۲ - امام علی(ع) در زمان حکومت خود توجه ویژه ای به تامین امنیت اجتماعی داشته است.

روش انجام تحقیق:

با توجه به موضوع رساله، این تحقیق با روش کتابخانه ای انجام گرفته و در این مورد از کتب، مجلات و تحقیقات انجام گرفته پیرامون مباحث مرتبط با آن بویژه منابع مربوط به نهج البلاغه استفاده گردیده است. در این زمینه ابتدا منابع اصلی شناسایی و مشخص گردیده سپس مباحث اساسی مربوط به موضوع فیش برداری گردیده و پس از طبقه بندی آنها داده های مربوطه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.